

Yeni Bir Belgeye Göre XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Mülâzemet Sistemi

Ercan Alan*

Ottoman Mulâzamat System in the First Half of the 16th Century in the Light of a New Document

Abstract ■ *Mulazemet* was a prerequisite for joining the Ottoman ilmiye establishment. This paper is a study of a *mulazemet* register dated 906-911 Hijri (1501-1506), the earliest *mulazemet* register found so far. It shows that the *mulazemet* system gained its shape and form in the reign of Bayezid II. Although it is known that *mulazemet* system was in use since the end of the 15th century, how it was applied has remained obscure. It is generally accepted that *mulazemet* system was systematized by Ebussuud Efendi in the second half of 16th century during the reign of Suleiman the Magnificent. Beginning with İsmail Hakkı Uzunçarşılı, several researchers have studied different aspects of the issue, still, the development of the *mulazemet* system has remained in the dark. A detailed analysis of this register shows that *mulazemet* was already a systematized practice during the reign of Bayezid II.

Keywords: Bayezid II, İlmiye, Kadiasker of Rumelia, Ruznamce register, Qadâ, Qâdi, Madrasa, Mudarris, *Mulazemet*, 16th century.

Daha çok, ilmiye mesleğindeki intisap süreçlerini ve mesleki kariyere başlangıç aşamalarını ifade eden bir terim olarak mülâzemet medrese mezunlarının müderris ya da kadı olmak için isimlerinin deftere kaydedilmesiyle başlayan kadı veya müderrislik adaylığı süreci ile fiili olarak kadı ve müderrislik yaparken “müddet-i örfiye” olarak da adlandırılan muayyen görev sürelerini dolduran kadı

---

* Bitlis Eren Üniversitesi

ve müderrislerin yeni bir göreve atanıncaya kadar İstanbul'da geçirdikleri mazuliyet ve mesleki gelişim/egitim sürecini ifade etmektedir.

Osmanlı ilmiye teşkilatını inceleyen çalışmalarda mülâzemet sisteminin ortaya çıkışı ilgili farklı görüşler ileri sürülse de bu husus dönemin belgelerine dayalı olarak tartışılmış değildir. Uzunçarşılı'dan İnalçık'a kadar konu üzerinde araştırma yapmış olan tarihçiler bu konuda ya bir fikir beyan etmemiş ya da bazı ipuçlarından hareketle sistemin ortaya çıkışı hakkında çeşitli tahminlerde bulunmuşlardır. Osmanlı mülâzemet sistemi hakkındaki ilk bilgiler, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın araştırmasına dayanmaktadır. Fakat Uzunçarşılı, eserinde mülâzemet usulünün ortaya çıkışı ile ilgili bir tartışmaya girmemiş ve mülâzemet usulünün Ebussuud Efendi'nin Kanuni döneminde yaptığı düzenlemeyle sistemleştirildiğini ifade etmiştir.¹ Halil İnalçık, kadılık sistemini incelediği bir makalesinde, Mustafa Cezar tarafından yayınlanan bir belgeye atfen mülâzemet sisteminin Ebussuud Efendi'nin düzenlemelerinden önce de mevcut olduğunu ileri sürmüştür.² Mehmet İpşirli, *Osmanlı Devleti'nde Kazaskerlik (XVII. Yüzyıla Kadar)* başlıklı doçentlik çalışmasında sistemin ortaya çıkışı ve mülâzım verme usullerini ayrıntılı olarak incelemiş fakat sistemin ortaya çıkışıyla ilgili bir yorumda bulunmamıştır.³ Mülâzemet hakkındaki son araştırmalardan birisi de Yasemin Beyazıt'a aittir.⁴ Beyazıt, Fatih Kanunnamesi'ne istinaden XV. yüzyılın son çeyreğinden

-
- 1 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Devleti'nin İlmiye Teşkilatı* (Ankara: Türk Tarih Kurumu 1984), s. 45-53.
  - 2 Halil İnalçık, "Kazasker Ruznamçe Defterine Göre Kadılık", *Adalet Kitabı* (Ankara: T.C. Adalet Bakanlığı, 2007), s. 127-132. Mustafa Cezar, *Osmanlı Tarihinde Levendler* (İstanbul: İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları, 1965), s. 375-378.
  - 3 Mehmet İpşirli, "Osmanlı Devleti'nde Kazaskerlik (XVII. Yüzyıla Kadar)", (Doçentlik Tezi), İstanbul Üniversitesi, 1982. İpşirli'nin bu çalışmasının yayımlanmış hali için bkz. "Osmanlı Devleti'nde Kazaskerlik (XVII. Yüzyıla kadar)" *Bulleten*, LXI (1997), s. 597-699. Mehmet İpşirli ruznamçe defterlerinin en eskisi olarak bu makalede incelenen deftere işaret etmiş fakat defter ve sistemin teşekkülü hakkında bir yorumda bulunmamıştır: "Bu defterlerin en azından XVI. yüzyıl başlarından itibaren tutulduğunu ve devamlı gelişerek düzenli bir şekil aldığı söylemek mümkündür. XVI. yüzyıl başlarına ait sadece mülâzemet kayıtlarını ihtiva eden bir defter bulunmaktadır (TSMA, nr. D. 5605/1-2)." Mehmet İpşirli, "Kazasker", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 25, s. 143-144.
  - 4 Yasemin Beyazıt, *Osmanlı İlmiye Mesleğinde İstihdam* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014), s. 31-32. Ayrıca bkz. Yasemin Beyazıt, "Osmanlı İlmiye Bürokrasisinde Şeyhülislamlığın Değişen Rolü ve Mülazemet Sistemi (XVI.-XVIII. Yüzyıllar)", *Bulleten*, CLXXIII(2009), s. 423-441.

itibaren mesleğe giriş mekanizmasına mülâzemet sisteminin getirildiğini söyler. Beyazıt ayrıca Mecdi'nin *Hadaikuş-Şakaik* adlı eserindeki kayıtları inceleyerek I. Selim döneminde mülâzemet uygulamasının yürürlükte olduğunu göstermiştir.

Osmanlı belgelerinde mülâzemet ve mülâzım tabirleri ilk olarak Fatih Kanunnamesi'nde geçmektedir. Kanunnamenin, “Bâb-ı Evvel Merâtib-i A'yân ü Ekâbir Beyânındadır” başlığı altında ilmiye mesleğiyle ilgili düzenlemelere yer verilirken mülâzımlar hakkında “Ve ibtidâ yeni mülâzım yirmi akça medreseye, andan yirmi beş, andan otuz, andan otuz beş, andan kırk, andan kırk beş, andan elli akçaya vâsil olurlar. Elli akça müderris cümle ağaların üstüne oturur. Sahn'a varduktan sonra beşyüz akça kadı olup, andan kadı'asker olurlar.”⁵ ifadesi yer almaktadır. Bu ifadelerden ilmiye mesleğindeki mülâzemet uygulamasının Fatih döneminden itibaren var olduğunu anlamaktayız, ancak uygulamanın sistematik olarak yürütüldüğüne dair bu döneme ait herhangi bir belge tespit edilememiştir.

Osmanlı ilmiye sınıfına has bir uygulama olarak başlangıcını Fatih dönemine bağlayabileceğimiz mülâzemet sistemi, Kanuni döneminde Ebussuud Efendi tarafından sistemleştirilmiştir. XVI. yüzyılın ortalarına doğru ilmiye sistemine girişte yaşanan sıkıntıları gidermek ve kanunlara aykırı bir şekilde ilmiye mesleğine girmek isteyenleri engellemek için Kanuni Sultan Süleyman 944 (1538) tarihinde çıkardığı bir fermanla dönemin Rumeli kadıaskeri Ebussuud Efendi'yi mülâzemet sistemini düzenlemekle görevlendirmişti. Ebussuud ise yaptığı düzenleme ile ulemanın payesine göre belli sayıda mülâzım vermesini ve bu kişilerin ayrı bir deftere kaydedilmesini ve her yedi yılda bir nevbetin uygulanmasını kanunlaştırmıştır.⁶ Burada Ebussuud'un getirdiği yenilik mesleğe yeni giren mülâzımlar için ayrı bir defter tutulması ve hangi derecedeki ulemanın ne kadar mülâzım vereceğinin bir düzene konulmasıdır.

Ebussuud Efendi'nin yaptığı düzenlemenin en önemli sonuçlarından birisi, ilmiye mesleğine yeni girecek mülâzımlar için ayrı bir defter (ruzname)

5 Fatih Sultan Mehmed, *Atam Dedem Kanunu Kanunnâme-i Âl-i Osman*, haz. Abdülkadir Özcan (İstanbul: Yitik Hazine Yayınları, 2013), s. 11.

6 Nev'izâde Atai, *Hadâikü'l-Hakâik fî Tekmiletü's-Şakâik*, haz. Abdülkadir Özcan (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989), s. 184, Alper Yıldırım, “Müstakim-zade Süleyman Saadeddin'in Devhatü'l-Meşayih, Osmanlı Şeyhülislamlarının Biyografileri Adlı Eserinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 118, ayrıca Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhisü'l-Beyân Fî Kavânin-i Âl-i Osmân*, haz. Sevim İlgürel (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1998), s. 203.

tutulmaya başlanmış olmasıdır.⁷ Ebussuud'dan sonra tutulan bütün mülâzemet defterlerinde sadece mesleğe yeni giren mülâzımlar kaydedilmektedir. Ancak bir medrese ya da kazadan munfasıl olduktan sonra mülâzemette bulunan kadı ve müderrislerin kayıtlarının tutulduğu defterler ayrı bir seri teşkil etmekte olup bu ayrımın başlangıcı da Kanuni dönemidir. İlmiye mesleğine giriş niteliğindeki ilk mülâzemet kayıtları Rumeli kadıaskerliği tarafından tutulurken, bir kazadan ya da medreseden munfasıl olup İstanbul'a gelen kişilerin mülâzemet işleri ise eğer görev yeri Anadolu kazaskerliğine bağlı ise Anadolu kazaskerliği tarafından, Rumeli kazaskerliğine bağlı ise Rumeli kazaskeri tarafından yürütülür ve görevden ayrılma ve yeni göreve tayin işlemleri ruznamçe defterlerine kaydedilirdi.

Medreseden mezun olup ilmiye mesleğine girecek “yeni mülâzımların” işlerinin takibinden ve mülâzımların deftere kaydedilmesinden Rumeli kadıaskeri sorumlu idi. Bu durum hem dönemin yazarlarının eserlerinde hem de arşiv belgelerinde açıkça görülmektedir. III. Mehmet'in tahta çıkışından sonra 1004 (1595) tarihinde Rumeli kadıaskerine gönderilen bir fermanla mülâzım alınması için kendisinin görevlendirildiği yazmaktadır.⁸ Burada, mülâzemet işlerinin Rumeli kazaskerine havale edilmesinden bu işten sorumlu kişinin Rumeli kadıaskeri olduğu anlaşılmakta ve mülâzımların kaydedildiği defter hakkında “mülâzemet defteri” tabiri kullanılmaktadır.⁹ Mülâzemet kayıtlarını içeren ruznamçe defterlerinin tamamında Rumeli kadıaskerliği yapmış kişilerin mührünün bulunması mülâzemetten sorumlu kadıaskerlerin Rumeli kadıaskerleri olduğunu ayrıca teyid etmektedir.

Kanuni döneminden günümüze ulaşabilmiş ilk mülâzemet defteri 951-959 (1544-1556) tarihli dir. Bu makalenin konusunu teşkil eden defter ise, 951-959 (1544-1556) tarihli mülâzemet ruznamçesinden 43 yıl önce düzenlenmiş olup mülâzemet sisteminin II. Bayezid dönemindeki durumunu ortaya koymaktadır.

7 Kanuni dönemi düzenlemelerini yansıtan ilk mülâzemet defteri 951-959 (1544-1556) tarihli olup sırasıyla Ebussuud, Çivizade Şeyh Muhyiddin Mehmed ve Bostan Efendi dönemlerine ait mülâzım kayıtlarını içermektedir.

8 Bu durum Gelibolulu Mustafa Âli tarafından “bir dânişmend mülâzım olup Rumeli Kadıaskeri'nin defterine lâhık ...” şeklinde açıklanmaktadır. Gelibolulu Mustafa Âli, *Künhü'l-Abbâr Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1481*, haz. M. Hüdai Şentürk (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2003), II, s. 74. Ayrıca Hezârfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân fî Kavânin-i Âl-i Osmân*, s. 202 ve Nimeri Efendi Kanunnamesi'nden nakille Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 48 bu bilgiyi teyid etmektedirler.

9 BOA, *Mühimme Defteri*, No: 73, hüküm: 740.

Araştırmamıza konu olan defter, mülâzemet kayıtlarını içeren en eski tarihli defter olup Topkapı Sarayı Arşivi'nde 5065/1 numarada kayıtlıdır. 906-911 (1501-1506) tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden defter 7 varaktan oluşmaktadır. Defter, yüzyıllar boyunca sürecek mülâzemet uygulamasının bilinen sistemli ilk örneğidir.

Defterdeki mülâzemet kayıtları altı bölüm başlığı altında toplanmıştır. Birinci bölümde yeni mülâzımlar, ikinci bölümde Rumeli medreselerinden mazul mülâzımlar, üçüncü bölümde Rumeli kazalarından mazul mülâzım kadılar, dördüncü bölümde Anadolu medreselerinden mazul mülâzımlar, beşinci bölümde Anadolu kazalarından mazul kadılar altıncı bölümde ise Acemler ve müteaccimler kayıtlıdır.

Bu defteri Kanuni dönemi mülâzemet defterlerinden farklı kılan en önemli husus hem mesleğe yeni giren mülâzımların hem de bir kaza ya da medreseden ayrıldıktan sonra yeni bir göreve atanana kadar mülâzemete devam eden ulemanın kayıtlarının aynı defterde tutulmuş olmasıdır. Defterde mesleğe yeni girenler için bu ilk mülâzemet dönemi zikredilirken “yeni mülâzımlar” tabiri kullanılmış, munfasıl kadı ve müderrisler için ise ayrı başlıklar açılmıştır.¹⁰ Bu sebeple Fatih Kanunnamesi'nde ve XVI. yüzyılın sonunda çıkarılan İlmîye Kanunnamesi'nde bahsi geçen “yeni mülâzım” tabirinin mesleğe yeni giren mülâzımları, munfasıl olup mülâzemete devam eden gruptan ayırmak için kullanıldığını söyleyebiliriz. Defterde yeni ve munfasıl mülâzımların kayıtlarının aynı defterde tutulmuş olması, Anadolu ve Rumeli kadıaskerlik daireleri arasında işlerin taksim ve yürütülmesi noktasında henüz bir ayrışmanın oluşmadığını düşündürmektedir.

Altı ayrı başlık altında düzenlenmiş olan defterin ilk bölümü “Tafsîl oldur ki mevâlî-yi müteveffâdan kalan ve gayrıdan mülâzım olup hâliyâ mevcûd olan yeni mülâzımları beyân ider.” başlığını taşımaktadır. Başlıktan anlaşıldığına göre defterin bu bölümü kadı ve müderrislerden vefat edenlerle, görevinde terakki edenlerin verdikleri mülâzımlar için tutulmuştur. Defterdeki kayıtlar kronolojik bir sıra takip etmemektedir. Buradan anlaşılıyor ki bu mülâzemet defteri eldeki belgelerin derlenmesiyle sonradan oluşturulmuştur.

Defterin yeni mülâzımlara tahsis edilen bölümünde önce altı müderris ve kadının isimleri verilerek bunların vefatı dolayısıyla kalan talebelerden alınan yeni mülâzımlar kaydedilmiştir. Bu bölümün sonunda “Bu zıkr olunan müteveffâ

10 TSMA, d. 5605/1.

mevâliden kalan cümle tâlib-i ilimler sene tis'a ve tis'a mie Muharreminin 10. gününde pâye-i serîr-i âlâya arz olunup mülâzemet kabûl olundular.” notu düşülerek ilk bölüm tamamlanmıştır. 10 Muharrem 909 (5 Temmuz 1503) tarihinde Hâce, Kirmastili, Hatib-zâde, Yaralıca, Ahaveyn ve Efdal-zâde'nin vefatı dolayısıyla mülâzım kaydedilenlerin toplam sayısı 58'dir. Hangi alimin vefatı dolayısıyla kaç talebesinin mülâzım alındığı aşağıda gösterilmiştir.

Hâce: 11

Kirmastili: 15

Hatib-zâde: 8

Yaralıca: 9

Ahaveyn: 7

Efdal-zâde: 8

Bu altı müderris ve kadıdan sonra “Ve merhûm Ali Çelebi el-Yegânî'nin fevtinden sonra beş mülâzım alındı. Bunlardır fi Muharrem sene 909” başlığı altında Ali Çelebi'nin vefatı dolayısıyla mülâzemet kaydedilen talebelerinin isimleri verilmektedir. Bu kaydı takiben “Merhûm Mevlânâ Arab tâlib-i ilimlerinden” başlığı altında iki kişinin mülâzemet kabul edildiği kaydedilmektedir. Buradan anlaşılıyor ki vefatları dolayısıyla kadı ve müderrislerin talebelerinden mülâzım alma yöntemi sistemin en başından beri uygulanmaktadır.

Bu kayıtları takiben Mevlânâ Emir ve Mevlânâ Muhyiddin'in verdikleri mülâzımlar kaydedilmiştir. Mevlânâ Emir, Amasya medresesine müderris olduğu için mülâzım vermiştir. Mevleviyet derecesindeki kadı ve müderrislerin ve büyük şehir müftülerinin göreve tayin, görev değişikliği ve sefere katılma gibi durumlarda verdikleri mülâzemet usulüne “teşrifin mülâzemet” denilmektedir ve Mevlânâ Emir'in, Amasya medresesine müderris olduktan sonra mülâzım vermesi teşriften mülâzemetin de vefattan mülâzemette olduğu gibi bu dönemde mevcut olduğunu göstermektedir. Mevlânâ Muhyiddin ve Mevlânâ Müeyyed-zâde'nin hangi sebeple mülâzım verdikleri kaydedilmemiştir.

Bunlardan sonra “Sâbıkâ kadiasker olan Mevlânâ Alâaddîn'in mülâzımları kaydedilmiştir. Alaaddin'in mülâzımlarından Cemal Çelebi ve Çakır Nureddin'in mülâzemetlerinin paşaların arzı üzerine gerçekleştiği not edilmiştir.

Danışmendler arasında çalışkanlığı ile öne çıkan ya da bir hizmeti yerine getirenler ile mevleviyet rütbesindeki ulemanın çocuklarının, bir yetkilinin

müstakil arzı aracılığı ile mülâzım yazılma şekline “müstakilen ya da müstakil arz yolu ile mülâzemet” denmektedir ki bu defterde müstakilen mülâzım yazılan kişi sayısının çok fazla olduğu görülmektedir.

Bazı mülâzımlar hakkında ise kendi arzı ile mülâzım yazıldığı kaydı vardır. Mesela, “Gerden-dırâz Emîr ki merhûm Hacı Hasan oğlu tâlib-i ilimlerindedir. Kendü arzıyla mülâzım şod. Fî Ramazân sene 910 (Şubat-Mart 1505)” kaydı buna iyi bir örnektir.

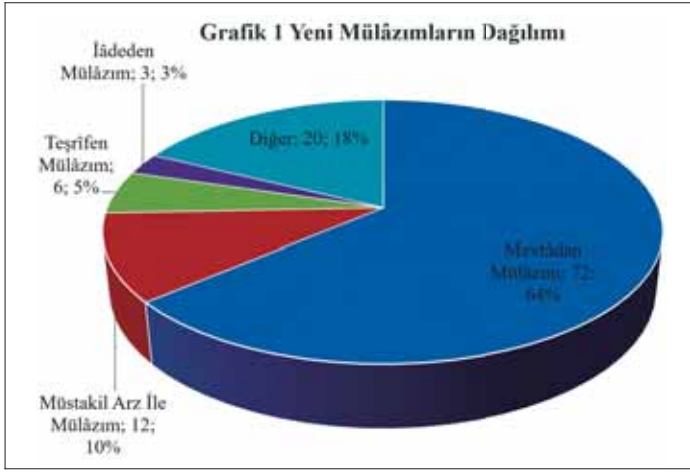
Defterde sayıca az da olsa, mülâzım verme hakkına sahip müderrislerin, kendi muidlerini de “iadeden” mülâzım verdikleri görülmektedir. Örneğin Müvellâ Sinân-ı Acem, Amasya'daki Gök Medrese'de muidliğini yapan Veli'yi bu şekilde mülâzım vermiştir. Bu durum medresede mülâzemet uygulamasının XV. yüzyıl sonunda belli bir tekamül devresini tamamladığına işaret etmektedir.

Bazı mülâzımların ise hangi yolla mülâzemet sistemine dahil oldukları kayıtlardan anlaşılmamaktadır. Mesela, “Ve Zeyrek-zâde Mevlânâ Rükneddîn Çelebi'den mülâzım olan bunlardır. Fî evâsıt-ı âhiri'l-cumâdîn sene 908” başlığı altında Muslihiddîn ve Kadri Çelebi'nin isimleri verilmekte ve kayıтта başka bir bilgi yer almamaktadır. Ancak bu durum belli aralıklarla mevleviyet derecesindeki kadı ve müderrislerin mülâzım vermesi usulü olan nevbet yoluyla mülâzım yazma usulünü akla getirmektedir. Fakat kayıtlardaki veriler bunu tam açıklayamadığı için buna dair net bir şey söylemek mümkün değildir.

Mülâzımlar kaydolunurken özellikle ulema ailesine mensup olanlar, kimin oğlu veya nereli oldukları ya da lakapları ile ayrıntılı bir şekilde yazılmıştır. Bu tür bir ayırıcı vasfı olmayanların ise sadece isimleri verilmiştir. Mesela, Mevlânâ Muhyiddîn'in, sefere katılıp Ergene yaylağında mülâzemeteye kabul edilen 4 talebesinden Abdüllatîf Çelebi'nin adı yazılırken “Mevlânâ Abdüllatîf Çelebi bin Mevlânâ Seydî el-müderris bi-medrese-i Sultâniye fî Edirne” şeklinde babasının Edirne'deki Sultaniye Medresesi'nde müderris olduğu kaydedilmekte bir diğer talebesi olan İvaz'ın ise sadece ismi verilmektedir. Bir diğer öğrencisi ise “Ubeydullâh bin Kutâs” şeklinde babasının adı ile birlikte yazılmıştır.

Defterin yeni mülâzımlardan oluşan bölümü toplam rakam belirtilerek tamamlanmıştır. Bu bölümün sonunda toplam mülâzım sayısını göstermek üzere “Yekûn: 113” diye bir not düşülmüştür. Aşağıdaki tabloda yeni mülâzımların dağılımı gösterilmiştir.

MÜLÂZEMET SİSTEMİ

Buna göre 113 kişilik yeni mülâzım listesi içinde 72 kişiyle mevâtadan mülâzım alma usulü % 64'lük bir orana tekabül etmekte olup sistemdeki en yüksek mülâzım alma yöntemi olarak göze çarpmaktadır. 12 kişi müstakil arz ile mülâzım yazılmış olup yeni mülâzımların % 10'unu, teşrifen mülâzım yazılan 6 kişi, % 5'ini ve iâdeden mülâzım yazılan muidler ise 3 kişi olup % 3'ünü oluşturmaktadır. Kayıtlardan hangi yolla mülâzım yazıldığını anlayamadığımız 20 kişi ise % 18'lik diğer kısmı oluşturmaktadır.

Defterde yeni mülâzımlardan sonra Rumeli medreselerinden munfasıl olup İstanbul'da mülâzemette olan müderrisler kaydedilmiştir. Bu bölümün başlığı "Rûm-ili'nde medreseden ferâgat idüp hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır" şeklindedir. Bu bölümde, başlıktan da anlaşılacağı üzere, Rumeli'deki medreselerden kendi isteğiyle ayrılıp (ferâgat) mülâzemetde devam edenler kaydedilmiştir. Aşağıdaki tabloda Rumeli medreselerinden munfasıl olan müderrisler ve hangi medreseden mülâzım oldukları ve varsa tarihi gösterilmiştir.

Rumeli Medreselerinden Munfasıl Olup Mülâzemetde Devam Eden Ulema

Müderris	Munfasıl Olduğu Medrese	Tarih
Muslihiddîn	Edirne'de Saraçlar Medresesi	Muharrem 909
Zeyrek-zâde	Üsküb Medresesi	6 Âhirü'l-cumâdeyn 908
Muslihiddîn	Karaferye Medresesi	19 Rebî'ül-evvel 911
Bedreddîn	Manastır Hacı Bey Medresesi	Belirtilmemiş
Toplam		4

Rumeli müderrislerinden sonra ikinci olarak “Rûm-ili kazâsından ma'zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır” başlığı altında Rumeli kazalarının ma'zûl kadılar zikredilmiştir. Burada 17 kişinin adı kaydedilmiş olup aşağıdaki tabloda ma'zûl kadılar, munfasıl oldukları kazalar ve tarihleri gösterilmektedir.

Rumeli Kazalarından Munfasıl Olup Mülâzemetde Devam Eden Ulema

Kadı	Munfasıl Olduğu Kaza	Tarih
Arab oğlu Abdülkâdir Çelebi	Migalgara	Evveli'l-Cumâdeyn 910
Aydın	Filorina	Belirtilmemiş
Seydî Gâzi Oğlu	Akkirman	Belirtilmemiş
Sefer Şah	Priştine	15 Rebî'ül-âhir 910
Nûreddîn	İstefe	15 Âhir-i Cumâdeyn 910
Şemseddîn	Adalar	22 Receb 910
Alâaddîn	Akkirman	15 Muharrem 910
Nûreddîn	İsfirliğ	Evâsıt-ı Safer 910
Seydî Mehmed	Pravadi	13 Zilhicce 910
Tâceddîn	Limnos	7 Zilhicce 910
Kurt Bedreddîn	Görice	9 Şevvâl 910
İskender	Alacahisâr	2 Evveli'l-Rebî'ayn 910
Muhyiddîn	Foça	19 Şevvâl 909
Seydî Ali	İpsala	Rebî'ül-âhir 910
Kalaycı Muhyiddîn	Zapline	2 Âhir-i rebî'ayn 911
Yahya Hoca? Oğlu	Hurpişte	Belirtilmemiş
Arab-zâde Bektaş Çelebi	Sidrekapsi	Zilhicce 909
Toplam		17

Rumeli kayıtlarının ardından Anadolu medreselerinden munfasıl olan müderrislerin isimleri yazılmıştır. Burada “Anadolu medreselerinden ma’zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır” başlığı altında 31 kişinin ismi yazılmıştır. Bundan sonra da Anadolu kazalarından munfasıl olan kadıların isimleri kaydedilmiştir. Bu bölüme kadar listeleri verilen Rumeli ve Anadolu kadı ve müderrislerinin fiilen İstanbul’da mülâzemetde bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu listelerden sonra Anadolu medreselerinden munfasıl olup İstanbul’da olmayan müderrislere ait kayıtlar “Anadolu müderrislerinden ma’zûl olup hâliyâ bunda olmayan bunlardır” başlığı altında verilmiştir. Buradaki sayı ise 5’tir. Böylece Anadolu medreselerinden munfasıl olan müderris sayısı 36 olmaktadır. Aşağıdaki tabloda munfasıl müderrisler, munfasıl oldukları medreseler ve varsa tarihleri gösterilmektedir.

Anadolu Medreselerinden Munfasıl Olup Mülâzemetde Devam Eden Ulema

Müderris	Munfasıl Olduğu Medrese	Tarih
IşıkKâsım	Bursa Hacı İvaz Paşa Medresesi	Evâhir-i Muharrem 908
Sinân Çelebi el-Yegânî	Bursa Eyne Bey Medresesi	11 Cumâdi’l-ûlâ 909
Pîr Ahmed Çelebi	Tire Ferište Oğlu Medresesi	15 Cumâdiye’l-âhir 910
Pîrî	Konya’da Altuniye Medresesi	Evâil-i Ramazân 907
Eyüb	Larende Hatuniye Medresesi	9 Cumâdi’l-âhir 908
Acem Kemâl	Bursa İsa Bey Medresesi	8 Şa’bân 908
Muslihiddîn	Seferîhisâr Medresesi	12 Ramazân 908
Muhyiddîn	Kastamonu Ata Bey Medresesi	9 Şa’bân 908
Nüreddîn	Ermenek Medresesi	8 Muharrem 909
Abdî	Balıkesri Medresesi	25 Şa’bân 908
Muhyiddîn	Tokat Yağbasan Medresesi	13 Safer 909
Kemâl	Amasya Halîfet Medresesi	17 Cumâdiye’l-ûlâ 909
Muhyiddîn	Ankara Burucudiye? Medresesi	Evâil-i Cumâdi 909
Cevrî	Eğirdir Medresesi	24 Şa’bân 909
Bâyezîd	Sivas Dârüşşifâ Medresesi	Selh-i Cumâdi’l-ûlâ 909

Taşköprü-zade Kasım Çelebi	Bursa Aslaniye Medresesi	Gurre-i Ramzân 909
Safiyüddîn	Kayseri Melik Gâzî Medresesi	9 Muharrem 910
Sinân	İzmir Medresesi	4 Cumâdi'l-âhir 910
Kâsım	Kastamonu İsmail Bey Medresesi	26 Şevvâl 910
Abdî	Konya Sultân Veled Medresesi	Selh-i Şevvâl 910
Saçlı Abdî	Zile medresesi	8 Zilhicce 910
Fakîrî	Beypazarı Medresesi	27 Zilhicce 910
İskât Abdî	Ankara Yeşil Medresesi	8 Zilkade 910
Muhyiddîn	Tire Ya'kûb Bey Medresesi	3 Muharrem 911
Hacı	İznik Dârü'l-hadîs Medresesi	Muharrem 911
Hayreddîn	Amasya Gök Medrese	15 Rebîü'l-evvel 911
Taşköprü-zâde	Ankara Seyfî Medresesi	8 Safer 909
Kara Hacı	Konya Nizâmiye Medresesi	Ramazân 908
Cemâl Hayreddîn	Aksaray Zincirli Medrese	Zilhicce 906
Muhyiddîn	İznik Dârü'l-hadîs Medresesi	Muharrem 907
Küçük Hacı	Bursa Mevlânâ Hüsrev Medresesi	17 Cumâdiye'l-ülâ 911
Muhyiddîn	Amasya Meydân Medresesi	Cumâdi'l-âhir 910
Paşa Çelebi	Aksaray Zincirlü Medrese	15 Receb 910
Belirtilmemiş	Güzelhisâr Medresesi	25 Safer 911
Kara Sinân	Konya Seyfî Medresesi	8 Zilkade sene 910
Şemseddîn	Amasya Mehmed Paşa Medresesi	21 Muharrem 911
Toplam		36

Anadolu medreselerinden sonra Anadolu kazalarından munfasıl kadılarının ismi yazılmıştır. Tıpkı Anadolu medreselerinde olduğu gibi, Anadolu kazalarından munfasıl kadılar da iki başlık altında toplanmıştır. İlk olarak, “Anadolu kadılarında ma’zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır” başlığı altında 53 isim kaydedilmiş ve ardından “Anadolu kadılarında ma’zûl olup hâliyâ bunda olmayan bunlardır” başlığı altında 29 isim daha verilmiştir. Böylece Anadolu kazalarından munfasıl olan mülâzım sayısı 82’ye ulaşmaktadır. Aşağıdaki tabloda munfasıl Anadolu kadıları, munfasıl oldukları kaza ve tarih ile birlikte gösterilmektedir.

Anadolu Kazalarından Munfasıl Olup Mülâzemet Devam Eden Ulema

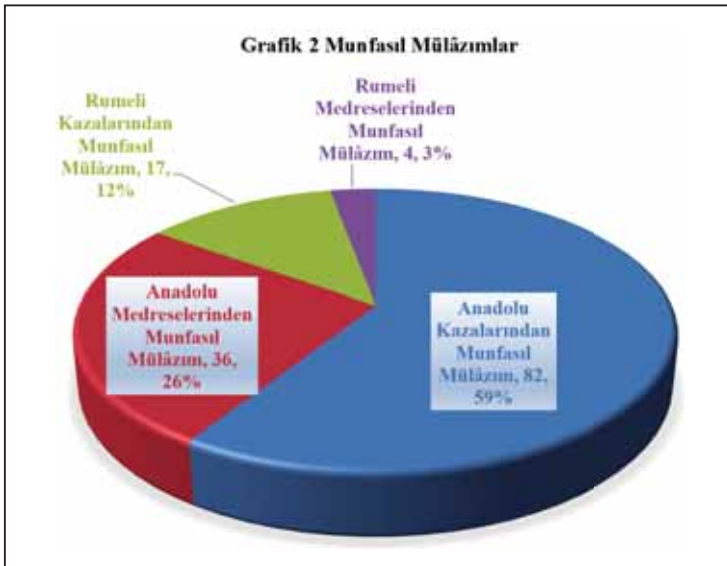
Kadı	Munfasıl Olduğu Kaza	Tarih
İmâm-zâde Muhyiddîn	Kangırı	7 Cumâdiye'l-ûlâ 908
Ömer	Bacı	5 Şa'bân 907
Muslihiddîn	Murtazâbâd	25 Ramazân 907
Halîmî oğlu	Edremid	15 Şevvâl 907
Sâlih	Yabanâbâd	Zilhicce 908
Müteaccim Şemseddîn	Çan	8 Safer 908
Seyfullâh	Bozdoğan	23 Cumâdi'l-âhir 908
Hasan	Kalkanlu	Gurre-i Receb 908
Muhyiddîn	Aydıncık	5 Ramazân 908
Tâceddîn	Karaman'da Ereğli	Belirtilmemiş
Haydar Çelebi	Sultânönü	14 Muharrem 909
Muhyiddîn	Rize	13 Safer 909
Dilârâm Şemseddîn	Mihaliççik	3 Rebîü'l-evvel 909
Abdüllatif	İznik	Evâhir-i Rebîü'l-âhir 909
Çanlı Şeyh	Larende	Evâhir-i Zilkade 909
Muhyiddîn	Bilvîrân	Cumâdi'l-ûlâ 909
Ubeyd-zâde	Mudurnu	29 Cumâdi'l-ûlâ 909
Vahî Çelebi	Geyve	8 Cumâdi'l-âhir 909
Nüreddîn	Gönen	10 Şa'bân 909
Muslihiddîn	Yalakova	Gurre-i Ramazân 909
Kara Nüreddîn	Beybâzârı	15 Ramazân 909
Hacı Hasan	İnönü	24 Ramazân 909
Nûrullâh	Taraklıborlu	Şevvâl 909
Mezîd Çelebi	Çeşme	27 Şevvâl 909
İmâd Oğlu	Kangırı	8 Zilkade 909
Abdullâh	Saruhan Akhisârı	19 Zilkade 909
Mehmed	Devrek	Zilhicce 909
Yûsuf Çırağî	Taşköprü	2 Rebîü'l-evvel 910
Hayreddîn	Kula	Rebîü'l-evvel 910
Lütfü	Birgi	2 Rebîü'l-evvel 910
Muhyiddîn	Ermeni	13 Rebîü'l-evvel 910
Alâeddîn	Gördes	20 Rebîü'l-evvel 910
Elsüz Oğlu	Seferîhisâr	6 Cumâdiye'l-ûlâ 910

Alâaddîn	Çeharşenbe	20 Cumâdiye'l-ûlâ 910
Üveys	Arhova	Receb 910
İshâk Çelebi	Larende	23 Cumâdiye'l-ûlâ 910
Bedreddîn	Gekivize	Gurre-i Receb 910
Kirmastili Oğlu	Mihaliç	20 Ramazân 910
Tâceddîn	Söğüd	3 Receb 910
Muslihiddîn	Bayramlu	8 Zilkade 910
Muslihiddîn	Tosya	16 Zilkade 910
Mehdî Şemseddîn	Beybazarı	3 Cumâdiye'l-ûlâ 909
Velî Çelebi	Rize	5 Şa'bân 910
Mes'üd	Antalya	22 Şa'bân 910
Abdülkâdir	Murtazâbâd	28 Zilhicce 910
Habîb	Bilvîrân	18 Safer 911
Alâaddîn	Yalvaç	4 Rebî'ü'l-evvel 911
Velî	Atranaz	Belirtilmemiş
Şucâ'	Ermeni	Belirtilmemiş
Kaya	Kargu	28 Zilhicce 910
Sâlih	Bayrâmlu	29 Ramazân 909
Muslihiddîn	Alâiye	11 Rebî'ü'l-âhir 911
Abdullah	Sâhib-i Karahisârî	14 Cumâdi'lûlâ 911
Müte'accim Balı	Bolvadin	4 Safer 908
Şeyh-zâde	Aydın ilinden Yenişehir	Gurre-i Zilkade 909
Muhyiddîn	Bozüyük	Zilkade 909
Alâaddîn	Yabanâbâd	26 Zilkade 909
Muslihiddîn	Bolvadin	2 Zilhicce 909
Alâaddîn	Burdur	Evvel-i Cumâdi'l-ûlâ 910
Belirtilmemiş	Hoşalay	4 Receb 910
Celâl	Simav	Receb 910
Alâaddîn	Satılmış	3 Receb 910
Hayreddîn	Milas	3 Şevvâl 910
Bilâl	Boyova	16 Zilkade 910
Ca'fer	Ayazmend	8 Zilhicce 910
Mahmûd	Labseki	28 Zilhicce 910
Hâs Ahmed	Çeşme	7 Zilhicce 910
Cemâl	Bergama	8 Zilhicce 910

MÜLÂZEMET SİSTEMİ

Mihen	Göl	4 Ramazân 910
Karabaş Emîr	Çaka	23 Ramazân 909
İslâm Oğlu	Sandıklı	8 Şevvâl 909
Hasan	Yenice-i Eflégani	Rebî'ü'l-evvel 910
Abdî	Turhal	Rebî'ü'l-evvel 910
Belirtilmemiş	Şuhud	Selh-i Zilhicce 910
Küçük Şemseddîn	Sinab?	3 Muharrem 911
Analca Şemseddîn	Yabanâbâd	3 Muharrem 911
Muhsin	Nif	13 Safer 911
Bâzergân Oğlu	Anduğu	Evâil-i Rebî'ü'l-evvel 911
Pîrî	Kaş	16 Rebî'ü'l-evvel 911
Alâeddîn	Bolvadîn	7 Rebî'ü'l-âhir 911
Muhyiddîn	Teke Karahisârı	9 Rebî'ü'l-âhir 911
Muslihiddîn	Peçin	9 Cumâdi'l-ülâ 911
Toplam		82

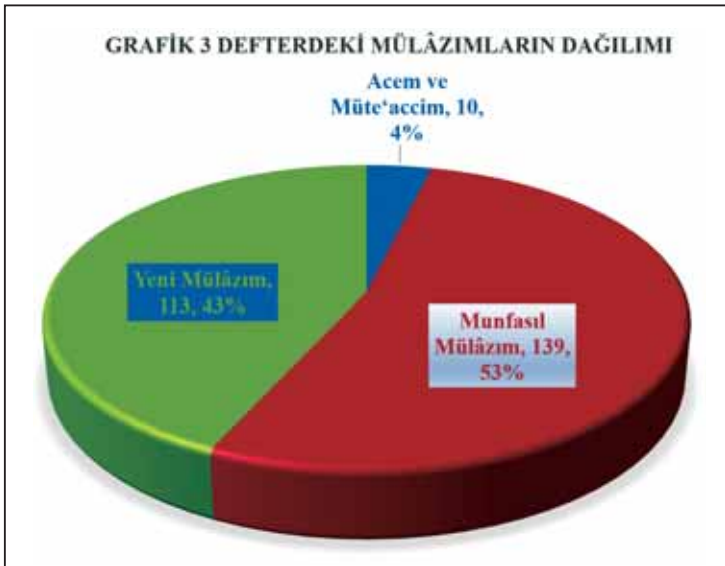
Tablolarda da görüldüğü üzere defterde 4'ü Rumeli medreselerinden, 17'si Rumeli kazalarından, 36'sı Anadolu medreselerinden ve 82'si de Anadolu kazalarından olmak üzere toplam 139 munfasıl mülâzımın ismi yer almaktadır. Aşağıdaki grafikte munfasıl mülâzımların sayısı ve munfasıl mülâzımlar içindeki yüzdelik değeri gösterilmiştir.

Munfasıl mülâzımlar bölümü tamamlandıktan sonra defterde “Cem’an: Hâzır ve gâib olan mülâzımlar: 253” notu düşülmüştür. Ancak yeni ve munfasıl mülâzımların toplamı 252 kişidir.

Defterde ayrıca İran coğrafyasından gelip de Osmanlı ilmiye sınıfına dahil olmak isteyen ve mülâzemet kabul edilen kişilerin isimleri de kaydedilmiştir. Bu kişilerin isimleri “Mülâzemet tâlib olan Acemler ve Müte’accim bunlardır ki zikr olunur” başlığı altında verilmiştir. Bu şekilde mülâzemet kabul edilenlerin sayısı 10’dur. Burada dikkat çeken husus köklü bir medrese ve ilim geleneği olan İran coğrafyasından müderrislerin de Osmanlı ilmiye sınıfına katılma arzularıdır. Yine dikkati çeken bir diğer husus da Acem asıllı olmayan ancak bu coğrafyadan geldiği için “Müte’accim” şeklinde tanımlanan kişilerin varlığıdır. Tarih verilmeden sadece isimleri, lakapları veya nereli oldukları yazılan bu 10 kişi, muhtemelen yeni filizlenen Şah İsmail yönetiminden kaçıp Osmanlı’ya sığınan ulema olmalıdır.

İhtiva ettiği kayıtlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde defterde 113 yeni mülâzım, 139 munfasıl mülâzım ve 10’u da Acem ve Müte’accim olmak üzere 262 mülâzımın sisteme dahil olduğu veya yer değiştirdiği anlaşılmaktadır. Munfasıl mülâzımlar 139 kişi ve % 53’lük bir oran ile yeni mülâzımlardan daha fazladır. Defterdeki veriler topluca değerlendirildiğinde şu tablo ortaya çıkmaktadır:

Defterin muhtevası, mülâzemet sisteminin II. Bayezid döneminde şekillenmiş olduğunu, ilmiye sınıfına yeni girenlerin yeni mülâzım olarak adlandırıldığını ve mülâzemet usulünün de ölüm, terfi, teşrif ve sair sebeplere bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. 906-911 (1501-1506) tarihli mülâzemet kayıtlarının analizi II. Bayezid döneminde bile kadı ve müderrislerin hayat boyu bir görevi tasarruf etme durumunun olmadığını, azil yoluyla görevden infisalın mevcut olduğunu, azil uygulamasının kadıların yanı sıra müderrisler için de geçerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada Topkapı Sarayı Arşivi'nde 5065/1 numarada kayıtlı olup 906-911 (1501-1506) tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden bir mülâzemet defteri değerlendirilmiştir. İncelenen defter, bilinen ilk mülâzemet ruznamçesi olan 951-959 (1544-1556) tarihli ruznamçeden 43 yıl önce düzenlenmiş olup mülâzemet sisteminin II. Bayezid döneminde mevcut olduğunu ortaya koymaktadır. Defter, Kanuni öncesi dönemi mülâzemet sistemini yansıtmaması ve Ebussuud düzenlemeleri öncesi mülâzemetin varlığını kanıtlaması bakımından büyük önem arz eder. Defter, mülâzemet sisteminin XVI. yüzyılın hemen başlarında, II. Bayezid zamanında şekillendiğini göstermekte ve sistemin ilk dönemine dair ayrıntılı bilgi vermektedir. Defterde, hem medreseden yeni mezun olup kadılık ve müderrislik için sıra bekleyen yeni mülâzımlar hem de bir kaza ya da medresede görev yaptıktan sonra başka bir göreve atanana kadar mülâzemet edecek kimselerin kayıtları mevcuttur. Defter, ilmiye sınıfına yeni girenlerin yeni mülâzım olarak adlandırıldığını ve mülâzemet usulünün de ölüm, terfi, teşrif ve sair sebeplere bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. 906-911 (1501-1506) tarihli mülâzemet kayıtlarının analizi II. Bayezid döneminde bile kadı ve müderrislerin hayat boyu bir görevi tasarruf etme durumunun olmadığını, azil yoluyla görevden infisalın mevcut olduğunu, azil uygulamasının kadıların yanısıra müderrisler için de geçerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Yeni Bir Belgeye Göre XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Mülâzemet Sistemi

Öz ■ Bu çalışmada Osmanlı ilmiye mesleğine giriş için temel şartlardan biri olan mülâzemet sisteminin II. Bayezid döneminde şekillenmiş olduğunu gösteren 906-911 (1501-1506) tarihli bir mülâzemet defteri incelenmektedir. XV. yüzyılın sonlarından itibaren var olduğu bilinmesine rağmen uygulamasının nasıl ve ne şekilde yürütüldüğü meçhul kalan mülâzemet sisteminin, genel olarak XVI. yüzyılın ikinci yarısında Kanuni döneminde Ebussuud Efendi tarafından sistemleştirildiği kabul görmektedir. Mülâzemet hakkında İsmail Hakkı Uzunçarşılı'dan başlayarak birçok araştırmacı konunun farklı yönleriyle ilgili çalışmalar yapmışlarsa da sistemin nasıl gelişip şekillendiği meçhul kalmıştır. Her şeyden önce ilmiye teşkilatında mülâzemetin ne zaman başladığı tespit edilememiştir. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden defter ise mülâzemet sisteminin XVI. yüzyılın hemen başlarında, II. Bayezid zamanında sistemli olarak uygulandığını göstermektedir. Defter, tespit edilen en eski mülâzemet defteri olup bu çalışmada defterdeki kayıtlardan hareketle mülâzemet sisteminin II. Bayezid dönemindeki durumu, verilerin ayrıntılı analizi ile değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: II. Bayezid, İlmiye, Rumeli Kazaskerliği, Kazasker ruznamçesi, Kaza, Kadı, Medrese, Müderris, Mülâzemet, 16. yy.

906-911 (1501-1506) Tarihli Mülazemet Defteri (TSA 5065/1)

[1b]

Tafsîl oldur ki mevâlî-yi müteveffâdan kalan ve gayrıdan mülâzım olup hâliyâ mevcûd olan yeni mülâzımları beyân ider.

Merhûm Hâce hazretlerinden kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Mevlânâ Küçük Emîr ve Alâaddîn Çerçinî ve Kayış Muhyiddîn ve Acem Muhyiddîn ve Süleymân ve Hotaz Şucâ' ve Kâsım Çelebi ve Sinân el-Bezzâzî ve Ahmed Çelebi ve Mehmed bin Pirinçci ve Âzad Çelebi

Yekûn: 11

Merhûm Kirmastili'den kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Mevlânâ Üveys ve Helvacı-oğlu Mehmed ve Karamanlu Hüsâm ve Velî bin Arab ve Şemseddîn el-Bursevi ve Kara Muhyiddîn ve Süleyman ve Sinan bin Kazancı ve Kadıasker Muslihiddîn ve Balık Şucâ' ve Işk Abdî ve Şeref ve Hüseyin bin Ehad ve Küçük Ali ve Kozcu Ali'si

Yekûn: 15

Merhum Hatîb-zâde'den kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Mevlânâ Kemâl ve Süleymân ve Abdülkerîm bin Baklacı ve Velî bin Elvân ve Mevlânâ Yahya ve Ahmed eş-şehîr bi-Arab ve Aziz Ece-zâde ve Kara Kâsım Mûte'accim

Yekûn: 8

[2a]

Ve merhum Yaralıca'dan kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Mevlânâ Alâaddîn ve Hazm Şemseddîn ve Muhyiddîn ve Mûsâ ve Kemâl oğlu ve Hayreddîn ve Mûte'accim Muhyiddîn ve Safıyyüddîn ve Mevlânâ Emre

Yekûn: 9

Ve merhûm Ahaveyn'den kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Hacı İvaz ve Gonca Ali ve Mustafâ ve Ali Kakhâr ve İvaz ve diğêr Mustafâ ve Sa'dî

Yekûn: 7

Ve Merhûm Efdal-zâde'den kalan tâlib-i ilimler bunlardır:

Mevlânâ Nakîzî Bâyezîd ve Ömer ve Tekelü Abdî ve Ali bin Neccâr ve Kara Üveys karındaşı Muhyiddîn ve Îsâ ve Kâsım ve Seydî Ali

Yekûn: 8

Bu zikr olunan müteveffâ mevâliden kalan cümle tâlib-i ilimler sene tis'â ve tis'amie Muharrem'inin 10. gününde pâye-i serîr-i a'lâya arz olunup mülâzemet kabûl olundular.

Mevlânâ Emîr el-müderriş: Amasya Medresesi'ne müderriş oldukda mülâzım virdüğü bunlardır. Fî yevmi'l-isneyn, tâsi' ve işrîn min-Muharrem sene 911

Mevlânâ Ya'kûb Çelebi bin Hasan ve Muhyiddîn bin Hüseyin

Merhûm Hacı Hasan oğlu Mevlânâ Muhyiddîn'in mülâzımları ki yaylakda Ergene yurdunda ta'yîn olunan bunlardır. Fî evâsıt-ı Rebî'ü'l-âhir sene 910

Mevlânâ Abdüllatîf Çelebi bin Mevlânâ Seydî el-müderriş bi-medrese-i Sultâniye fî Edirne

Ve Mevlânâ Muhyiddîn eş-şehîr bi-Cemâl Karındaşı ve İvaz ve Ubeydullâh bin Kutas

[2b]

Ol hinde fahrü'l-ulemâ'l-izâm Mevlânâ Müeyyed-zâde hazretlerinden mülâzım olan bunlardır. Zikr olunur:

Mevlânâ Memî Çelebi bin El-hac Hasan ve Mevlânâ Zeyneddîn ve Mevlânâ Dâvûd ve Süleymân

Ve Sâbıkâ kadıasker olan Mevlânâ Alâaddîn'den mülâzım olan bunlardır. Fî Rebî'ü'l-âhir sene seb'a ve tis'amie

Mevlânâ Emîr Hasan ve Hacı Sinân ve Hacı Mehmed Siyâh

Cemâl Çelebi veled-i Ali Çelebi el-müftî bi-arz-ı paşayân fî evâhir-i ahîrür-Rebî'ayn sene 908

Ve Çakır Nüreddîn mu'îd-i Ali Çelebi el-mezbûr bi-arz-ı paşayân fî evâil-i evveli'l-Cumâdeyn sene 908

Kemâl an-tâlib-i ulemâ Hatîb-zâde bi-iltimâs-ı İskender Paşa fî evâhir-i Ramazân sene 908

Ve Hüsrev Çelebi bin Mehmed Çelebi el-Cellâbî

Ve Zeyrek-zâde Mevlânâ Rükneddîn Çelebi'den mülâzım olan bunlardır. Fî evâsıt-ı âhiri'l-Cumâdeyn sene 908

Muslihiddîn ve Kadri Çelebi

Ve Mevlânâ Nüreddîn eş-şehîr bi-Leys Çelebi'den mülâzım olanlardan Fî evâsıt-ı Zî'l-ka'de sene 908 Mevlânâ Muslihiddîn

Ve Mevlânâ Efdal-zâde kendü hayâtında virdüğü mülâzımlardan bâkî bunlardır: Fî Rebî'ül-evvel sene 908

Mevlânâ Muhyiddîn Çelebi bin Fenârî ve Mevlânâ Süleymân

Mehmed Çelebi bin Ali Çelebi el-müftî bi-arz-ı Paşayân mülâzım-şod. Fî 12 Safer sene 911

Merhûm Kâsım Çelebi oğlu Mehmed Çelebi mülâzım şod. Fî 12 Muharrem sene 910

Ve Mevlânâ Hâfız-ı Karabağî merhûm Hacı Hasan oğlu arzıyla mülâzım şod. Fî Cumâdiye'l-âhir sene 910

Ve Hasan mevlâsıYa'kûb Paşa mektûbuyla mülâzım şod. Fî sene 908

[3a]

Ve Baldır oğlu Nûrullâh paşalar arzıyla mülâzım şod. Fî 16 Rebî'ül-evvel sene 910

Merhûm Ahi müderrisin oğlu Abdurrahman Çelebi mülâzım şod. Fî 17 Receb sene 910

Ve Ahmed Çelebi bin Hızır Bey mu'îdi Dâvud mülâzım şod. Fî 17 Receb sene 910

Yeniçeri ağasının hocası Mevlânâ Murâd Ağa iltimâsıyla mülâzım şod. Fî Evâil-i Cumâdiye'l-ülâ sene 910

Mehmed Şah Çelebi bin Efdal-zâde babası fevtinden sonra mülâzım şod.

Ve merhûm Gürânî oğlu İbrahim Çelebi mülâzım şod.

Ve merhûmun talebesinden İbrahim Paşa oğulları hocası Nûreddîn ve Yahya Paşa oğulları hocası Mehmed eş-şehîr bi-İbsalalu Çelebi mülâzım şod. Fî Cumâdi'l-âhir sene 908

Hızır Bey Çelebi bin Ahmed Paşa el-müftî mülâzım şod. Fî Zilhicce sene 909

Yarhisâr oğlunun oğlu Mehmed Çelebi mülâzım şod. Fî Rebî'ü'l-evvel sene 909

Gerden-dırâz Emîr ki merhûm Hacı Hasan oğlu tâlib-i ilimlerindedir. Kendü arzıyla mülâzım şod. Fî Ramazân sene 910

Merhûm Mevlânâ Arab tâlib-i ilimlerinden

Bostân Çelebi ve Canbâz oğlu Abdurrahman

Ve merhûm Ali Çelebi el-Yegânî'nin fevtinden sonra beş mülâzım alındı. Bunlardır fî Muharrem sene 909

Gürez Ali ve Ca'fer ve Mehmed Çelebi ve Şa'bân ve Şeyhî

Def'a Hüseyin Ağa iltimâsıyla mezkûrun tâlib-i ilimlerinden Ak Ali mülâzım şod.

Fî Şa'bân sene 910

Ve merhûm Hüseyin Çelebi el-Yegânî'nin iki oğlu ki Mehmed Çelebi ve Mustafa Çelebi'dir ve bir mu'îdi ki Gürez Ali'dir mülâzım oldular. Fî evâsıt-ı Zilkade sene 910

Mevlânâ Kara Bali'dan iki mülâzım alındı ki bunlardır:

Maksûd Şemseddîn ve İshâk

[3b]

Merhûm Hâce tâlib-i ilimlerinden Nişancı Mehmed Paşa oğlu mülâzım şod.

Ve Ömer Çelebi hiş-i Halîlî mülâzım şod.

Ve Mudurnî Muhyiddîn ki Kâsım Çelebi tâlib-i ilimlerindedir.

Ve Saru Sinânoğlu tâlibi'l-ilm Muslihiddîn bi-arz-ı paşayân fi sene Rebî'ül-evvel sene 910

Amasya'daki Gök Medrese'nin mu'idi Müvellâ Sinân-ı Acem'den kalanVelî

Yekûn: 113

Rûm-ili'nde medreseden ferâgat idüp hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır:

Edirne'de Saraçlar Medresesi'nden Mevlânâ Muslihiddîn fi Muharrem sene 909

Üsküb Medresesi'nden ma'zûl olan Zeyrek-zâde fi 6 Âhirü'l-cumâdîn sene 908

Karaferye Medresesi'nden Muslihiddîn fi 19 Rebî'ül-evvel sene 911

Manastır'da Hacı Bey Medresesi'nden Mevlânâ Bedreddîn

Yekûn: 4

Rûm-ili kazâsından ma'zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır:

Migalkara kazâsından Mevlânâ Arab oğlu Abdülkâdir Çelebi fi evveli'l-Cumâdeyn sene 910

Filorina kazâsından ma'zûl Mevlânâ Eyvin?

Ve Akkirman kazâsından Seydî Gâzî oğlu

Ve Priştine kazâsından Sefer Şah fi 15 Rebî'ül-âhir sene 910

Ve İstife kazâsından Nüreddîn fi 15 Âhir-i Cumâdeyn sene 910

Ve Adalar kazâsından Şemseddîn fi 22 Receb sene 910

Akkirman kazâsından Alâaddîn fi 15 Muharrem sene 910

İsfirliğ kazâsından Nüreddîn fi evâsıt-ı Safer sene 910

Ve Pravadi kazâsından Seydî Mehmed fi 13 Zilhicce sene 910

Limnos kazâsından Tâceddîn fi 7 Zilhicce sene 910

Görice kazâsından Kurt Bedreddîn fi 9 Şevvâl sene 910

Alacahisâr kazâsından İskender fi 2 evveli'l-Rebî'ayn sene 910

[4a]

Foça kazâsından Muhyiddîn fi 19 Şevvâl sene 909

İpsala kazâsından Seydî Ali fi Rebî'ü'l-âhir sene 910

Zapline kazâsından Kalaycı Muhyiddîn fi 2 Âhir-i rebî'eyn sene 911

Hurpişte kazâsından Yahya Fele oğlu

Sidrekapsi kazâsından Mevlânâ Arab-zâde Bektaş Çelebi fi Zilhicce sene 909

Yekûn: 17

Anadolu medreselerinden ma'zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır:

Bursa'da Hacı İvaz Paşa Medresesi'nden ma'zûl Işk Kâsım fi evâhir-i Muharrem sene 908

Bursa'da Eyne Bey Medresesi'nden ma'zûl Sinân Çelebi el-Yegânî fi 11 Cumâdi'l-ûlâ sene 909

Tire'de Ferište oğlu Medresesi'nden Pîr Ahmed Çelebi fi 15 Cumâdiye'l-âhir sene 910

Konya'da Altuniya Medresesi'nden Pîrî fi evâil-i Ramazân sene 907

Larende'de Hatuniye Medresesi'nden Eyüb fi 9 Cumâdi'l-âhir sene 908

Bursa'da İsa Bey Medresesi'nden Acem Kemâl fi 8 Şa'bân sene 908

Seferihisar Medresesi'nden Muslihiddîn fi 12 Ramazân sene 908

Kastamonu'da Ata Bey Medresesi'nden Muhyiddîn fi 9 Şa'bân sene 908

Ermenek Medresesi'nden ma'zûl Nûreddîn fi 8 Muharrem sene 909

Balıkesri Medresesi'nden Abdî fi 25 Şa'bân sene 908

Tokat'da Yağıbasan Medresesi'nden Muhyiddîn fi 13 Safer sene 909

Amasya'da Halifet Medresesi'nden Kemâl fi 17 Cumâdiye'l-ûlâ sene 909

Ankara'da Buruciye? Medresesi'nden Muhyiddîn fi evâil-i Cumâdi sene 909

Eğirdir Medresesi'nden Cevrî fi 24 Şa'bân sene 909

Sivas'da Dârüşşifâ Medresesi'nden Bâyezîd fi selh-i Cumâdi'l-ûlâ sene 909

Bursa Aslaniye Medresesi'nden Taşköprü-zâde Kasım Çelebi fi gurre-i Ramzân sene 909

[4b]

Kayseri'de Melik Gâzî Medresesi'nden Safiyüddîn fi 9 Muharrem sene 910
İzmir Medresesi'nden Sinân fi 4 Cumâdi'l-âhir sene 910
Kastamonu'da İsmâil Bey Medresesi'nden Kâsım 26 Şevvâl sene 910
Konya'da Sultân Veled Medresesi'nden Abdî fi selh-i Şevvâl sene 910
Zile'de olan medreseden ma'zûl Saçlı Abdî fi 8 Zilhicce sene 910
Beybazarı Medresesi'nden Fakîrî fi 27 Zilhicce sene 910
Ankara'da Yeşil Medresesi'nden İskât Abdî fi 8 Zilkade sene 910
Tire'de Ya'kûb Bey Medresesi'nden Muhyiddîn fi 3 Muharrem sene 911
İznik'de Dârü'l-hadîs Medresesi'nden Hacı fi Muharrem sene 911
Amasya'da Gök Medrese'den Hayreddîn fi 15 Rebiü'l-evvel sene 911
Ankara'da Seyfî Medresesi'nden Taşköprü-zâde fi 8 Safer sene 909
Konya'da Nizâmiye Medresesi'nden Kara Hacı fi Ramazân sene 908
Aksaray'da Zincirlü Medrese'den Cemâl Hayreddîn fi Zilhicce sene 906
İznik'de Dârü'l-hadîs Medresesi'nden Muhyiddîn fi Muharrem sene 907
Bursa'da Mevlânâ Hüsrev Medresesi'nden Küçük Hacı fi 17 Cumâdiye'l-ûlâ
sene 911

Yekûn: 31

Anadolu kadılıklarından ma'zûl olup hâliyâ bunda mülâzemetde olan bunlardır:

Kangırı kazâsından İmâm-zâde Muhyiddîn fi 7 Cumâdiye'l-ûlâ sene 908
Bacı kazâsından Ömer fi 5 Şa'bân sene 907
Murtazâbâd kazâsından Muslihiddîn fi 25 Ramazân sene 907
Edremid kazâsından Halîmî oğlu fi 15 Şevvâl sene 907
Yabanâbâd kazâsından Sâlih fi Zilhicce sene 908
Çan kazâsından Müteaccim Şemseddîn fi 8 Safer sene 908

[5a]

Bozdoğan kazâsından Seyfullâh fi 23 Cumâdi'l-âhir sene 908
Kalkanlı kazâsından Hasan ma'zûl şod. Fi gurre-i Receb sene 908

- Aydıncık kazâsından Muhyiddîn fî 5 Ramazân sene 908
Karaman'da Ereğli kazâsından Tâceddîn
Sultânönü kazâsından Haydar Çelebi fî 14 Muharrem sene 909
Rize kazâsından Muhyiddîn fî 13 Safer sene 909
Mihaliççik kazâsından Dilârâm Şemseddîn fî 3 Rebîü'l-evvel sene 909
İznik kazâsından Abdüllatîf fî evâhir-i Rebîü'l-âhir sene 909
Larende kazâsından Çanlı Şeyh fî evâhir-i Zilkade sene 909
Bilviran kazâsından Muhyiddîn fî Cumâdi'l-ülâ sene 909
Mudurnu kazâsından Ubeyd-zâde fî 29 Cumâdi'l-ülâ sene 909
Geyve kazâsından Vahî Çelebi fî 8 Cumâdi'l-âhir sene 909
Gönen kazâsından Nûreddîn fî 10 Şa'bân sene 909
Yalakova kazâsından Muslihiddîn fî gurre-i Ramazân sene 909
Beybazarı kazâsından Kara Nûreddîn fî 15 Ramazân sene 909
İnönü kazâsından Hacı Hasan fî 24 Ramazân sene 909
Taraklıborlu kazâsından Nûrullâh fî Şevvâl sene 909
Çeşme kazâsından Mezîd Çelebi fî 27 Şevvâl sene 909
Kangırı kazâsından İmâd oğlu fî 8 Zilkade sene 909
Saruhan Akhisâr'ından Abdullâh fî 19 Zilkade sene 909
Devrek kazâsından Mehmed fî Zilhicce sene 909
Taşköprü kazâsından Yûsuf Çırağî fî 2 Rebîü'l-evvel sene 910
Kula kazâsından Hayreddîn fî Rebîü'l-evvel sene 910
Birgi kazâsından Lütüfî fî 2 Rebîü'l-evvel sene 910

[5b]

- Ermeni kazâsından Muhyiddîn fî 13 Rebî'ü'l-evvel sene 910
Gördes kazâsından Alâaddîn fî 20 Rebî'ü'l-evvel sene 910
Seferîhisâr kazâsından Elsüz oğlu fî 6 Cumâdiye'l-ülâ sene 910
Çehârşenbe kazâsından Alâaddîn fî 20 Cumâdiye'l-ülâ sene 910
Arhova kazâsından Üveys fî Receb sene 910
Larende kazâsından İshâk Çelebi fî 23 Cumâdiye'l-ülâ sene 910

- Gekivize kazâsından Bedreddîn fî gurre-i Receb sene 910
Mihaliç kazâsından Kirmastili oğlu fî 20 Ramazân sene 910
Söğüd kazâsından Tâceddîn fî 3 Receb sene 910
Bayramlı kazâsından Muslihiddîn fî 8 Zilkade sene 910
Tosya kazâsından Muslihiddîn fî 16 Zilkade sene 910
Beybazarı kazâsından Mehdî Şemseddîn fî 3 Cumâdiye'l-ülâ sene 909
Rize kazâsından Velî Çelebi fî 5 Şa'bân sene 910
Antalya kazâsından Mes'ûd fî 22 Şa'bân sene 910
Murtazâbâd kazâsından Abdülkâdir fî 28 Zilhicce sene 910
Bilvirân kazâsından Habîb sene fî 18 Safer sene 911
Yalvaç kazâsından Alâaddîn fî 4 Rebî'ü'l-evvel sene 911
Atranaz kazâsından Velî
Ermeni kazâsından Şucâ'
Kargu kazâsından Kaya fî 28 Zilhicce sene 910
Bayramlı kazâsından Sâlih fî 29 Ramazân sene 909
Alâiye kazâsından Muslihiddîn fî 11 Rebî'ü'l-âhir sene 911
Sâhib-i Karahisârî kazâsından Abdullah fî 14 Cumâdi'lûlâ sene 911

Yekûn: 53

Cem'an: Yeni mülâzımlar ve kazâdan ve tedrîsden ma'zûl olanlar ki hâzırlardır. 216

[6a]

Anadolu müderrislerinden ma'zûl olup hâliyâ bunda olmayan bunlardır:

- Amasya'da Meydan Medresesi müderrisi Muhyiddîn fî Cumâdi'l-âhir sene 910
Aksaray'da Zincirlü Medrese müderrisi Paşa Çelebi fî 15 Receb sene 910
Güzelhisâr Medresesi müderrisi fî 25 Safer sene 911
Konya'da Seyfî Medresesi müderrisi Kara Sinân fî 8 Zilkade sene 910
Amasya'da Mehmed Paşa Medresesi müderrisi Şemseddîn fî 21 Muharrem sene 911

Yekûn: 5

Anadolu kadularından ma'zûl olup hâliyâ bunda olmayan bunlardır:

Bolvadin kadısı Müte'accim Balı fî 4 Safer sene 908

Aydın ilinde Yenişehir kadısı Şeyh-zade fî gurre-i Zilkade sene 909

Bozüyük kadısı Muhyiddîn fî Zilkade sene 909

Yabanâbâd kadısı Alâaddîn fî 26 Zilkade sene 909

Bolvadin kadısı Muslihiddîn fî 2 Zilhicce sene 909

Burdur kadısı Alâaddîn fî Evvel-i Cumâdi'l-ûlâ sene 910

Hoşalay kadısı fî 4 Receb sene 910

Simav kadısı Celâl fî Receb sene 910

Satılmış kadısı Alâaddîn fî 3 Receb sene 910

Milas kadısı Hayreddîn fî 3 Şevvâl sene 910

Boyova kadısı Bilâl fî 16 Zilkade sene 910

Ayazmend kadısı Ca'fer fî 8 Zilhicce sene 910

Labseki kadısı Mahmûd fî 28 Zilhicce sene 910

Çeşme kadısı Hâs Ahmed fî 7 Zilhicce sene 910

Bergama kadısı Cemâl fî 8 Zilhicce sene 910

Göl kadısı Mihen fî 4 Ramazân sene 910

Çağa kadısı Karabaş Emîr fî 23 Ramazân sene 909

Sandıklı kadısı İslâm oğlu fî 8 Şevvâl sene 909

[6b]

Yenice-i Eflangani kadısı Hasan fî Rebî'ü'l-evvel sene 910

Turhal kadısı Abdî fî Rebî'ü'l-evvel sene 910

Şuhud kadısı fî selh-i Zilhicce sene 910

Sinab kadısı Küçük Şemseddîn fî 3 Muharrem sene 911

Yabanâbâd kadısı İnalca Şemseddîn fî 3 Muharrem sene 911

Nif kadısı Muhsin fî 13 Safer sene 911

Anduğu kadısı Bâzergân oğlu fi evâil-i Rebî'ü'l-evvel sene 911

Kaş kadısı Pîrî fi 16 Rebî'ü'l-evvel sene 911

Bolvadin kadısı Alâaddîn fi 7 Rebî'ü'l-âhir sene 911

Teke Karahisârı kadısı Muhyiddîn fi 9 Rebî'ü'l-âhir sene 911

Peçin kadısı Muslihiddîn fi 9 Cumâdi'l-ûlâ sene 911

Yekûn: 29

Cem'an: Hâzır ve gâib olan mülâzımlar: 253

Mülâzemete tâlib olan Acemler ve Müte'accim bunlardır ki zikr olunur:

Mevlânâ Ali İsfahanî Mevlânâ Hüseyin Şirvanî Mevlânâ Ali Türk Mevlânâ Ali Germiyânî Mevlânâ Can Kara Siyâh ve Muslihiddîn el-müte'accim ve Hüsrev Çelebi veled-i Onsekiz ve Baba Mehmed ve Mevlânâ Hüseyin Tebrizî ve Tatar Hamza

Yekûn: 10

مولانا کرم الله مولانا منور و ن قلان و غیر ذلک ملازم اولو
جانیا موجود اولان یکی ملازمی بیان ایر

موصوف خیر حضرت نزلان طالب علم بنوار

مولانا کوجک ایبر و علاء الدین و قاسم و بیچ علی الدین
چرچین علی الدین

وسلیمان و خوزن شجاع و قاسم حلبی و سنان لاری

ولید حلبی و محمد بن نجفی و زرار حلبی

کسم

موصوف کرم استی و ن قلا طالب علم بنوار

مولانا اویس و طلالی و علی محمد و قاسم لاجم

و ولی عرب و شیخ الدین و قرع علی الدین و سلیمان
ابرو سادی

و سنان قرانجی و قاسم کرم صلی الدین و بالیق شجاع

و اسحق عبیدی و شرف حسین و کوجک علی
اضر

و قوزجی علیسی

کسم

موصوف خطیب نزلان طالب علم بنوار

مولانا کمال و سلیمان و عبد الکریم و ولی الدین
بقلاج

و مولانا نجفی و لعلزاد ایبر عرب و غیر احمد زاده

کسم

قرع قاسم بیچ

و موصوف یار الدین و ن قلا طالب علم بنوار

مولانا سلیمان الدین و صغیر الدین و علی الدین و موسی

و کمال اولی و خیر الدین و بیچ علی الدین و صغیر الدین

و مولانا امیر

و موصوف اخوین و ن قلا طالب علم بنوار

حاج محمد و صغیر علی و مصطفی و علی قهار و عوض

و دیگر مصطفی و سعید

و موصوف افضل زاده و ن قلا طالب علم بنوار

مولانا تقی بنویز و عمرو و تکلو عبیدی و علی بن نجار

و قزوین قرانجی علی الدین و عبیدی و قاسم

و سعیدی علی

بروزگرا و ن قلا مولانا و ن قلا و ن قلا طالب علم بنوار
او بیچ کوند باه سیر اعلام عوض اولو نزلان ملازم قبول اولدیلر

مولانا امیر المدرس لاسید مدرسین اولو قلا ملازم و کرم
بنوار قریب الاصفین تاسع و عشرین محمد

مولانا بیچ علی حسن و علی الدین حسین

موصوف حاج حسن اکل مولانا علی الدین ملازم کلا قلا اولو کرم
تعمیر اولدیلر بنوار نزلان و نزلان و نزلان

مولانا عبد اللطیف حلبی مولانا امیر و مولانا علی الدین
المدین کرم سلطان بنیة لور

و عوض و عبید لور قلا سن

بوزطفان قضا سندن ضعیف الله
 ۲۳ جمادی الاخر ۹۰۸ ۲ عی رجب ۹۰۸
 ایدیح قضا سندن محی الدینی قضا سندن محی الدینی
 ۵ رمضان ۹۰۸ حیدری ریزه قضا سندن محی الدینی
 سلطان اولی قضا سندن ۹۰۶ ۱۳ صفر ۹۰۶
 ۲ محرم ۹۰۶
 میحالی قضا سندن ولادین اذینق قضا سندن عبداللطیف
 ۳ ربيع الاول ۹۰۶ ۲ اولو ربيع الاخر ۹۰۶
 لارند قضا سندن المیخ ۲ بیلهویان قضا سندن محی الدینی
 اولو القعد ۹۰۶ ۲ جمادی الاخر ۹۰۶
 مدره قضا سندن سعید زاده کیق قضا سندن وحی طیبی
 ۲۹ جمادی الاخر ۹۰۶ ۸ جمادی الاخر ۹۰۶
 کونان قضا سندن برالدین بیلاق او قضا سندن مصعب الدینی
 ۱۰ شعبان ۹۰۶ ۲ خرمه رمضان ۹۰۶
 بکباراری قضا سندن قورقورالدین این اولی قضا سندن محی الدینی
 ۱۵ رمضان ۹۰۶ ۲ محرم رمضان ۹۰۶
 طوقلی بورلی قضا سندن نوراس چشمه قضا سندن مرزیتلی
 ۲ شوال ۹۰۶ ۲۷ شوال ۹۰۶
 کاتر قضا سندن عاواظلی صاوان قضا سندن سعید زاده
 ۸ ذی القعد ۹۰۶ ۱۶ ذی القعد ۹۰۶
 وورک قضا سندن محمد طاش کویری قضا سندن یوسف حجازی
 ذی الحج ۹۰۶ ۲ ربيع الاول ۹۰۶
 قول قضا سندن خیرالدین برکی قضا سندن لطیفی
 ربيع الاول ۹۰۶ ۲۸ ربيع الاول ۹۰۶

تیسری دولک غازی مورک سندن
 صفی الدین ۲ محرم ۹۱۰
 قشقه سید اسمعیل مورک سندن
 قاسم ۲۴ شوال ۹۱۰
 زلم وراولان مورک و زه وول
 صا حاج عدی ۸ ذی الحج ۹۱۰
 انقو سید بشل مورک سندن
 استاق عدی ۸ ذی القعد ۹۱۰
 اذینق سید وراکریس مورک سندن
 حاجی ۲ محرم ۹۱۱
 انقو سید سیفی مورک سندن
 طاش کویری زاده ۸ صفر ۹۱۰
 اقصرای سید زنجیر مورک سندن
 محل خیر الدین ۲ ذی الحج ۹۰۶
 کوسا وولان خیر مورک سندن
 کوبک حاجی ۱۷ جمادی الاخری ۹۱۱

اناطری قاضی نزه منزل اولو طیبی بونیه لارند اولان بولور
 کاتر قضا سندن اطراز باجی قضا سندن عمر ذی شعبان
 محی الدین ۲ جمادی الاخر ۹۰۷
 مرتاض ابا و قضا سندن مصعب الدینی
 ۲۵ رمضان ۹۰۷ ۱۵ شوال ۹۰۷
 بیانه ابا و قضا سندن صالحی
 ۲ ذی الحج ۹۰۷ ۸ صفر ۹۰۸
 چاک قضا سندن منقوش الدین

D.05605.0001.00

ارمنی قضا سنده علی الدین ۳۱ کورد قضا سنده علاء الدین
 برقع الاول ۳۱۰ ۲۰ ربيع الاول ۹۱۰
 سفیر قضا سنده السور علی ۳۱
 ۲۲ جمادی الاول ۹۱۰ ۲۰ جمادی الاول ۹۱۰
 ارمنی قضا سنده اویس ۳۱
 ۲۳ جمادی الاول ۹۱۰
 کاکیز قضا سنده برالدین ۳۱
 ۲۰ ربيع الاول ۹۱۰
 سکوت قضا سنده تاه الدین ۳۱
 ۸ ذی القعدة ۹۱۰
 طوس قضا سنده مصطفی الدین ۳۱
 ۱۷ ذی القعدة ۹۱۰
 ریزه قضا سنده ولی صلیبی ۳۱
 ۲۲ شعبان ۹۱۰
 مرتضی ابا و قضا سنده علی بن ابراهیم ۳۱
 ۲۸ ذی الحجه ۹۱۰
 بلواج قضا سنده علاء الدین ۳۱
 ۲ ربيع الاول ۹۱۰
 ارمنی قضا سنده شیخ ۳۱
 ۲۸ ذی الحجه ۹۱۰
 براملو قضا سنده صلیبی ۳۱
 ۲۹ رمضان ۹۱۰
 صاحب قضا سنده قضا سنده
 عبد الله ۳۱ جمادی الاول ۹۱۰

محمد
 محمد
 محمد
 اولاد کاکیز قضا سنده
 ۲۱۶

اناطولی مدرس سزوزن موزول اولور جان و نغده اولمیان بوزلور
 اناسیم مبدان موزی موزی
 اصرای صر زکیر موزی مدرس
 علی الدین ۲۵۲ جمادی الاول ۹۱۰
 یاشا طبع ۵ رجب ۹۱۰
 کوزخصا موزی مدرس
 قونیه موزی مدرس مدرس
 ۲۵۲ صر ۹۱۰
 قه سنان ۸۲ ذی القعدة ۹۱۰
 اناسیم موزی موزی مدرس
 مدرس سزوزن الدین ۲۱۲ محرم ۹۱۰

اناطولی قاضی بوزول اولور جان و نغده اولمیان بوزلور
 بلواج قاضی محمد متوعالی ایوبی ایلدنه لیک قاضی شیخ زاده
 ۲ صر ۹۱۰ ۲ غرة ذی القعدة ۹۱۰
 بوز ایوب قاضی علی الدین ۳۱
 ۲۶ ذی القعدة ۹۱۰
 بلواج قاضی مصطفی الدین ۳۱
 ۲ ذی الحجه ۹۱۰
 خوش آلی قاضی محمد ۳۱
 رجب ۹۱۰
 صدائیک قاضی علاء الدین ۳۱
 ۳ رجب ۹۱۰
 بوی اوه قاضی لاری ۳۱
 ۱۶ ذی القعدة ۹۱۰
 لایسکی قاضی محمد ۳۱
 ۲۱ ذی الحجه ۹۱۰
 برغمه قاضی عالی ۱۸ کول قاضی شیخ محمد
 ذکاکم ۳۱ رمضان ۹۱۰
 چفا قاضی قاضی امیر ۳۱
 ۲۳ رمضان ۹۱۰
 سند قاضی قاضی اسلام علی
 ۸ ذی شوال ۹۱۰

بکیر افغان قاضی حسن توره قاضی عبیدی
 ۲ زبغ الاول ۹۱۰ ۲ ربیع الاول ۹۱۰
 شهو قاضی فی سلخ سینا قاضی کوچه حسن الدین
 قوی اکچ ۹۱۰ ۲ سوم محرم ۹۱۱
 بیان ابا قاضی انالجه نیف قاضی حسن
 شمس الدین ۲ سوم محرم ۹۱۱ ۲ اسفندر ۹۱۱
 اندوخ قاضی یازگان اوغلی قاسم قاضی سوی
 ۲ اوایل ربیع الاول ۹۱۱ ۲ ۱۷ ربیع الاول
 بلواری قاضی علا الدین تکره حصاری قاضی علی الدین
 ۲ ۷ ربیع الاخر ۹۱۱ ۲ ۹ ربیع الاخر ۹۱۱
 بیمن قاضی معصوم الدین
 ۲ ۹ جمادی الاولی ۹۱۲

جمع حاضر و غایب اولاده ملازمین
 ۲۵۳

ملازمه طالبه اولان عیلم و معیلم بولور و ذکر اولور
 مولانا علی اصغیان و مولانا حسین خردانی و مولانا علی تکی
 و مولانا علی کریمانی و مولانا جان قریبیان و معصوم الدین
 و خردوبی و لادو کله و بابا محمد و مولانا سید نزه
 و تاتار حمزه

جمع
 ۱۰

Kaynaklar

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Mühimme Defteri No: 73.

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi (TSMA)

Defter No: 5605/1.

Yayınlanmış Eserler

Fatih Sultan Mehmed: *Atam Dedem Kanunu Kanunnâme-i Âl-i Osman*, (haz.) Abdülkadir Özcan, İstanbul: Yitik Hazine Yayınları, 2013.

Gelibolulu Mustafa Âli: *Künhül-Abbâr*, C.II, *Fatih Sultan Mehmed Devri 1451-1481*, (haz.) M. Hüdayi Şentürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2003.

Hezârfen Hüseyin Efendi: *Telhisül-Beyân fî Kavânin-i Âl-i Osmân*, (haz.) Sevim İlğürel, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1998.

Nev'izâde Atai: *Hadâikül-Hakâik fî Tekmiletü's-Şakâik*, (haz.) Abdülkadir Özcan, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989.

Yıldırım, Alper: *Müstakimzade Süleyman Sadeddin'in Devhatül-Meşayih Osmanlı Şeyhül-İslamlarının Biyografileri Adlı Eserinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

Araştırma - İnceleme Eserleri

Beyazıt, Yasemin: *Osmanlı İlimiye Tarikinde İstihdam (XVI. Yüzyıl)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014.

Beyazıt, Yasemin: "Osmanlı İlimiye Bürokrasisinde Şeyhülislamlığın Değişen Rolü ve Mülazemet Sistemi (XVI.-XVIII. Yüzyıllar)", *Belleterin*, LXXIII (2009), 423-441.

Cezar, Mustafa: *Osmanlı Tarihinde Levendler*, İstanbul: İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları, 1965.

İnalcık, Halil: "Kazasker Ruznamçe Defterine Göre Kadılık", *Adalet Kitabı*, (haz.) Bülent Arı-Selim Aslantaş, Ankara: T.C. Adalet Bakanlığı, 2007, 117-137.

MÜLÂZEMET SİSTEMİ

İpşirli, Mehmet: “Osmanlı Devleti’nde Kazaskerlik (XVII. Yüzyıla kadar)”, *Belleten*, LXI (1997), 597-699.

İpşirli, Mehmet: “Osmanlı İlimiye Teşkilatında Mülâzemet Sisteminin Önemi ve Rumeli Kazâskeri Mehmet Efendi Zamanına Ait Mülâzemet Kayıtları”, *İÜEF Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, X-XI (1983), 221-231.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: *Osmanlı Devleti’nde İlimiye Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1998.